

СНН

СРПСКАЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 12. јануар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 2.

Помашки вертепашаи

Прослављен празник
над празницима

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Вјечнаја памјат

Младен Вукосављевић

(1943-2005)

Србе у Поморишју, а и све оне који су га познавали, просто је шокирала вест: преминуо је Младен Вукосављевић, потпредседник црквено-општинског одбора у Новом Сентивану, некадашњи члан Самоуправе Срба у овом поморишком насељу и Скупштине земаљске српске самоуправе.

Изненада је отишао 22. децембра, а 17. још се заједно радовао са осталим мештанима свечаној примопредаји обновљеног степеншта и прелено уређеној порти месне српске православне цркве. Био је један од иницијатора тих радова, као што је био и покретач обнове старог бунара на дворишту парохијског дома.

У Новом Сентивану није било српских приредаба а да се он није налазио међу организаторима. Увек је насмејан дочекивао госте, имао је за свакога по једну лепу, добру реч. Међутим, сада су ти осмеси и те речи ишчезли.

И остаје спомен на Младена Вукосављевића.

Рођен је 1943. године у Десци. Основну школу завршио је у свом родном месту, а потом занатлијску – учио је за посластичара – у Сегедину. По завршетку школе запослио се у жупанијском угоститељству и ту провео четрдесет година. У међувремену, 10 година био је професор и стручни водитељ Угоститељске средње стручне школе „Ханшаги“. Био је члан Удружења куvara Мађарског националног савеза а 1975. године стекао је звање мајстор-посластичар.

Поред свог звања, несебичну љубав је гајио и према српству: према српској култури, светосавском српском православљу. Био је активан члан, дугогодишњи играч дешчанског Културно-уметничког друштва „Банат“, а и у Новом Сентивану истакао се као вредан активиста месне српске заједнице. Између 2000. и 2004. године био је члан месне Српске мањинске самоуправе и скупштинар Самоуправе Срба у Мађарској. За свој несебични рад на пољу јавног, друштвеног и културног живота Новог Сентивана од стране локалне самоуправе 2004. године награђен је признањем „За Нови Сентиван“.

Био је и потпредседник месног црквено-општинског одбора. Привржен цркви, много је чинио за улепшавање порте месног српског православног храма, обнову новосентиванске српске православне цркве и парохијског дома, дотеривање српског гробља. Његово максимално залагање крунисано је обновом бунара на дворишту парохијског дома и изградњом степеншта те уређењем порте древне светиње – планове пројекта урадио је његов син Зоран.

Приликом примопредаје сви су били радосни због новог изгледа околине цркве која се налази у самом центру насеља. И у тим свечаним тренуцима он је размишљао о новом кораку, тј. какво да буде осветљење светог храма. Нажалост, судбина је била сурова и смрт га је спречила у спровођењу многобројних планова које је имао на уму.

Живео је 62 године. На новосентиванском српском православном гробљу поред најмилијих, 30. децембра на последњи најдужи пут, на вечни починак, испратили су га многобројни пријатељи, познаници, родбина... Српска заједница у Поморишју, па и у целој Мађарској, заувек ће сачувати успомену на њега. Нека му је лака црна земља и вјечнаја памјат.

Предраг Мандић

Сусрет печујских и сегединских мањина

Договорена тешња сарадња народности

Након октобарског боравка представника сегединских мањинских самоуправа у Печују, узвратна посета печујских мањина сегединским 13. децембра била је свакако успешна. Наиме, приликом сусрета мањинаца два града, на дневном реду биле су и теме као што су заједничка прослава културе 2010. године, будући да је Печују, културној престоници Европе 2010. године партнерски град Сегедин, који ће се такође укључити у серију празновања.

Сегединци, предвођени др Иштваном Тотом, председником Народносног савеза у Сегедину и Ференцом Гајдом, директором Дома народности, за госте из седишта Жупаније Барање приредили су заиста богат програм који је отпочео посетом Градоначелничком уреду где је Печујце поздравио Балаж Ковач, референт за мањине и цивилна друштва при локалној самоуправи Сегедина. Он је укратко говорио о прошлости зграде Градоначелничког уреда, с посебним освртом на већницу где обично заседа посланичко тело града, а затим је програм настављен у Дому народности где је у оквиру пријатељског разговора представника мањина, међу којима је била и госпођа Нада Недучин-Добози, члан Самоуправе Срба у Сегедину, господин Ковач одговорио на питања

која су се односила на сарадњу локалне и месних мањинских самоуправа.

Печујци су на челу са Јаношем Кабларом, председником Савета удружења мањинских самоуправа посебну заинтересованост показали према раду Дома народности и мањинских самоуправа које функционишу унутар већ поменуте мањинске установе, а такође их је занимало заступништво интереса народности у Сегедину.

Укратко су дотакнути и избори током 2006. године, с посебним освртом на мањинске изборе. И поред негодовања бројних мањина које нису задовољне модификацијом Мањинског закона, ипак, како се то показало и у Дому народности, у редовима мањинаца постоји благ оптимизам да ће се до године, у већини насеља у којима су и до сада постојале мањинске самоуправе, формирати бирача тела мањина, па тако и у Сегедину и Печују.

На крају сусрета, приликом којег су представници мањинских самоуправа имали прилике да укратко и међусобно разговарају о проблемима и плановима својих бираних тела, постигнут је договор да се ове године започети сусрети и сарадња наставе и током следеће године.

П. М.

Вјечнаја памјат

Марија Чепелсигети

(1926 – 2006)

„Човек је смртан, али његово име може постати бесмртно.“ А име Марије Чепелсигети, дугогодишње директорке Бачког дома некадашње Српскохрватске гимназије у Будимпешти, у Мункачијевој улици, остаће бесмртно. Поготово у срцима, душама оних ученика који су били становници поменуте установе коју је предводила „наша директорка“.

Рођена је у Тукуљу 16. априла 1926. године. Била је међу првим учитељицама који су 1946. године завршили течај за народносне учитеље у Печују, у Аниној улици.

Након завршеног течаја, учитеље су разаслали по целој држави, а она се запослила у Шарошу, насељу надомак Печуја. Ту је пуно радила са омладином, основала је аматерску позоришну групу која је успешно деловала. Почетком педесетих година почела је централизација основних школа па је убрзо затворена и образовна установа у Шарошу. У међувремену – због гадашњих политичких разлога – 1952. године ухапшена је и према одлуци суда, због шпијунаже осуђена је на три године затвора. Из калачког затвора пуштена је 30. августа 1954. године али још дуго времена није се могла запослити. Крајем педесетих добила је посао на Тргу Ружа у ондашњој Српскохрватској основној школи, а од 1961. па до 1990. године била је директорка Бачког дома у Мункачијевој улици у Будимпешти. Током радних година дипломирала је из хрватско-српског језика на Универзитету „Лоранд Етвеш“ у Будимпешти. Након пензионисања вратила се у родну Тукуљу где је и преминула 3. јануара а сахрањена 9. јануара 2006. године.

Драга директорице, ми као Ваши бивши ученици никада нећемо заборавити Вашу доброту, савете, путоказе и ону брижност коју сте нам указали и којом сте нас обасипали. Ваше име, Ваше дело остаће бесмртно. Нека Вам је лака црна земља и вјечнаја памјат.

П. М.

Са седнице црквено-општинског одбора

Планови Дешчана у 2006.

Пред сам крај прошле године у Десци је одржана седница месног црквено-општинског одбора на којој су одборници сумирали рад и резултате током 2005, прихватили завршни рачун за ту годину, расправљали о плановима и задацима за 2006, а ту је била и тачка „разно“.

Како је то подвучено, због беспарице је било мање подухвата на цркви, међутим, упркос тешкој финансијској ситуацији извршено је улепшавање порте светог храма, направљен је водовод у дворишту, а посебно се истиче велика воља приложника који су светињи приложили богослужбене утвари, пре свега две нове одежде, Христов гроб, пуно покривача, свећњака, престоно Јеванђеље итд.

Будући да Дешчани током 2006. године планирају обнову торња месне српске православне цркве, у фебруару са локалном самоуправом желе да приреде бал чији приход би био намењен радовима на светињи. Осим тога, средства се очекују путем конкурса и сходно могућностима, од прилога верника.

Међу дугорочним циљевима одборника налази се унутрашња и спољашња обнова светог храма, пре свега чишћење, обнова иконостаса, свода, фарбање столова итд.

На дневном реду заседања била је и прослава Божића, а следећа седница одбора планирана је за средину јануара када се предвиђа јавно заседање месног црквено-општинског одбора у Десци.

П. М.

Празник Христовог рођења у Будимпешти

У Саборном храму св. Ђорђа у Будимпешти, као и у свим осталим српским црквама у Мађарској, обележавање највећег од свих хришћанских празника, Божића, започело је на Бадњи дан вечерњем, које је служио о. Мирослав Шешевић, уз саслужење Јакона, Зорана Остојића. У цркви у коју је претходно унета слама и бадњак, окупио се велики број верника, а у оквиру богослужења појући „Рождество“, свечари су носећи у рукама бадње дрвце три пута обишли око цркве. Потом је у порти нашег храма обављено освешћење, односно, паљење бадњака, а три дечака, ученика српске школе у Будимпешти рецитовали су Божићне песме. Вертеп је због болести деце ове године изостао. Обележавање Бадњег дана окончано је послужењем, куваним вином и ракијом, које су у црквеној порти припремили чланови

црквеног одбора. На први дан Божића свету архијерејску литургију служио је Његово преосвештенство епископ будимски г-дин Лукијан, уз саслужење свештенства Епархије будимске. Изузетно надахнутим појањем богослужење је увеличао хор славистичке катедре Универзитета „Лоранд Етвеш“ у Будимпешти. У оквиру свете литургије о. Мирослав Шешевић прочитао је Божићну посланицу Његове светости патријарха српског г-дина Павла, а потом је нашим верницима честитао празник. То исто у наставку је учинио и владика Лукијан, а на крају су у цркви још једном изведене Божићне рецитације. Његово преосвештенство епископ будимски г-дин Лукијан, најмлађима је на крају поделио слатке пакетиће, које је припремила наша црквена општина.

С. М.

Божићне свечаности у Чипу

И у Чипу је, као и у свим српским насељима у Мађарској, достојно обележен празник Христовог рођења. На Бадњи дан ујутру Вертепаши су кренули у обилазак свих српских кућа не само у Чипу, већ и у Тукуљи. На први дан Божића у присуству великог броја верника свету литургију служио је о. Андреј, настојатељ манастира у Српском

Ковину. У Српском клубу „Вук Караџић“ у 16 часова одржан је кратак, али ефектан Божићни програм у којем су се рецитацијама, једночинком, песмом и игром представила деца, полазници часова српског језика. Малишане је као и претходних година припремила учитељица Зора Пејовић.

С. М.

У Стоном Београду свечано обележене Материце

Срби у Стоном Београду, 24. децембра свечано су обележили Материце. Након свете литургије и парастоса у спомен о. Јована Божића, малишани су у српској цркви извели пригодне рецитације. Овогодишња „мајка“, Јованка Божић могла је да се „одрешти“ само поклонима које је, потом, поделила деци. На крају придгодног програма, стонобеоград-

ски парох, о. Далибор Миленковић празник је честитао свим мајкама и женама, а црквеној општини и српској самоуправи захвалио се на сарадњи. Сви присутни затим су позвани на скромно послужење, приређено у парохијском дому где су припадницама лепшег пола поводом празника уручени букети цвећа.

С. М.

Вјечнаја памјат

Светозар Николов

(1959-2005)

Пред крај минуле године, 22. децембра, Ловране је потресла тужна вест. Наше село осиромашено је одласком можда најбогатијег Ловранина.

Обично када богаташи напусте овај свет, морају да оставе своје овоземаљско богатство. Али необично богатство нашег свима драгог Цветка, није било од овога света. То богатство љубави умножава се давањем истог. Што се више раздаје, тим богатство постаје веће. Од благодети великог Цветковог богатства примао су и богатали се сви Ловрани и не само они, него сваки искрен човек, који је посетио наше село.

Још од малих ногу од свога оца Димитрија, дугогодишњег црквењака, научен је страху Божијем, а Црква Божија, дом Господњи постао је за њега први дом. Његов светли пример служења Олтару, остаје свима садашњим и долазећим Ловранима, вечни пример и опомена како треба узвраћати наше богом дане таленте. Јер, сваки од нас

при свом рођењу примио је по који таленат, а наш покојни Цветко узвратио је то многоструко.

Да ове речи сећања нису празне сведочили су жители свих ловранских домова и многи други, који су његов безазлени лик носили у своме срцу и дошли да га испрате на последњи овоземаљски пут.

Од драгог нам покојника, осим ближе и шире родбине, опрашта се цело село Ловра, Црква Божија, деца – његови саслужитељи у храму Божијем и његова вољена омладина са којом је са љубављу поделио и своје последње вече.

А речима јеванђељским опрашта се и његов верни саслужитељ и парох коме ће он и највише недостајати: „Добро, слуго добри и верни, у маломе си био веран, над многим ћу те поставити – уђи у радост господара својега.“ (Мт.25;21)

протојеромоних Павле Каплан, парох ловрански

Божић у Ловри

У једином нашем насељу са већинским српским становништвом празник Христовог рођења и ове године обележен је изузетно свечано. На Бадњи дан, након што су домаћини у Ловри у своје куће унели бадњак и сламу и обављена празнична вечера, у село су кренули „пастир, три цара и Ирод“. Они су, изводећи Вертеп, све до касних вечерњих сати обилазили српске домове.

Мушки припадници младе генерације исте вечери оживели су древни ловрански обичај да тзв. пуцањем (у данашње време углавном петардама) честитају девојкама Божић, а оне их потом позивају у своје куће „на част“.

На први дан највећег хришћанског празника у 6 часова одржано је јутрење, а у 10 света литургија, коју је служио о. Павле Каплан. Овом приликом прочитана је Божићна посланица Његове светости патријарха српског г-дина Павла, а у богослужењу је учествовало чак шест малих Ловранки. После ручка Вертепаши су све до касних послепод-

невних сати наставили да обилазе преостале српске куће, у 15 сати служено је вечерње, док је у сеоском Дому културе са почетком у 19 часова приређен свечани програм.

На почетку, након што је отпојано „Рождество“, на захтев присутних још једном је изведен Вертеп, а пред пуном салом по први пут представио се новоформирано ансамбл. Двадесетак младих Ловранки и Ловрана под надзором Ангела Иванова током једноипочасовног програма извели су сплет српских, македонских и бугарских игара и песама уз пратњу месног Омладинског оркестра. Публици се изворним народним песмама такође представио вокални солиста Никола Скорић.

На други дан Божића у 10 часова свету архијерејску литургију служио је Његово преосвештенство епископ будимски г-дин Лукијан. Током богослужења ловрански парох, о. Павле Каплан рукопроизведен је у чин протојеромоних Епархије будимске.

С. М.

Репорт са југа Мађарске

Достојно прослављен празник над празницима – Божић

Божић је био и остао, за сва времена, највећи и најпопуларнији празник српског народа. Српским православним верницима је добро познат утврђени црквени садржај овог великог хришћанског празника који употпуњују и многи народни обичаји. Примера ради, Станислав Винавер, књижевник и преводилац, овако је изнео део обичаја најрадоснијег хришћанског празника – Божића: „Божић је најведрији и најрадоснији празник у Срба. Нема краја обичаја који су се око Божића сплели. Сваки предео, свако селенце, има поред општих божићних обичаја и по неки нарочити свој обичај који се свето чува. И сви ти обичаји чине Божић некако нарочито драгим, некако посебним, као да га сваки крај слави за себе, мада га сви славе!”

И засита – тако је. Како у Поморишју тако и у Бачкој и Барањи, од давнина се с посебним жаром и достојанством слави Божић. Тако је било и ове године. Примера ради, величанствено и празнично било је у **Батањи**. На Бадње вече, деца су у две групе ишла да коринђају и код свих српских кућа топло су поздрављена и награђена новцем, поморанцама, јабукама, слаткишима. На први дан Божића у месном Дому културе одржан је бал којем је претходило божићни програм у извођењу ученика батањске Српске основне школе, за који су се побринули њихови педагози Снежана Ковачевић и Станислава Гајић. Свечани програм рецитацијом је отворио Стеван Станојевић, а затим је публику поздравила Дора Богнар. У наставку деца су свећана у рукама отпевала „Рождество”, извела песме о Божићу, наступало је и школски хор, а путем пригодне представе и они који нису били упознати са лепотама и обележјима Божића сада су били у могућности да се увере у важности симбола сламе, бадњака, чеснице, жита. Истакнуте су и улоге коринђаша, Вертепаша, положајника – дакле, присутној публици, која се

окупила у великом броју и испунила сва места месног Дома културе, дата је једна права божићна целина, свечана прича. Свечаност је приведена крају новом кореографијом младих фолклораша „Играма из Мачве” коју је са играчима увежбала Станислава Гајић, а затим је уследила балска забава – за срце и душу Батањаца свирао је оркестар „Коло” под управом Ладислава Халаса. Божићно славље окончано је у зору а првенствени циљ приредбе је постигнут: да се у српским породицама и ученицима продуби љубав према вери, старинама, традицији, култури, језику.

У **Десци**, се већ годинама верно и одано негују божићне традиције. На Бадњи дан чланови Културног удружења „Банат” одлазе да коринђају а потом правац по бадњак и паљење храстовог дрвета, симбола који нас уочи Божића подсећа на хладну витлејемску ноћ када је у пећини, на слами, рођен Син Божији, Спаситељ којег су најављивали пророци стотинама година пре него што је рођен. Након паљења бадњака у порти српске православне цркве следи дружење у које се уврштава пригодна песма и музика. И ове године чланови Културног удружења „Банат” побринули су се да Божић протекне у знаку древних обичаја. Првог дана, већ по уходаној традицији, у Сеоском дому, у организацији нашег најстаријег и најтрофејнијег удружења, одржан је божићни културни програм који је и овом приликом до последњег места испунио салу заинтересованом публиком. Поред мештана, дошли су и Сентиванци, Сирижани, Сегединци. На самом почетку празничне приредбе, честитајући свима Божић, древним поздравом „Христос се роди”, речи добродошлице најпре је упутио Боривој Рус, а затим су божићни приказ, путем рецитала, настојали да дочарају ученици месне Српске основне школе предвођени јерејем Светомиром Миличићем, парохом дешчанским и учитељицом Душицом Зорић. Бо-

Празнични програм у Десци

жићни програм је, затим, настављен у знаку српских народних песама и игара. За презентацију лепих српских народних песама побринули су се дует Весна и Селма Владисављевић из Сирига и чланови Културно-уметничког друштва „Дукати” на челу са Миљивојем Ђорђевићем. Музичку пратњу обезбедиле су „Лале из Баната” предвођене Максимом Русом. Да старији свирци не морају да брину због подмлатка, својим свирањем потврдили су млади музиканти које подучава Јосип Будимчевић. Наравно, из програма нису изостали ни хитроноги играчи „Баната” праћени од стране истоименог оркестра под руководством Стојана Брцана: публика је могла да ужива у дејим играма а затим и у извођачкој групи која је извела „Лесковац”, „Владичин Хан” и као шлаг на божићну торту „Орачки бал”. Том кореографијом су Дешчани постали шампиони на Европској смотри српског фолклора одржаној у Немачкој. Жар божићног програма, након приредбе, пренет је и у месну гостионицу где је одржан бал на којем су госте забављали свирци на челу са хармоникашима Стојаном Брцаном и Максимом Русом.

И у Бачкој, у **Сантову**, већ годинама велика пажња се посвећује неговању и чувању славских обичаја, обележавању црквених празника, заштити верских и културних обележја српског народа. Сваке године, Вертепаша имају главну улогу, а тако је било и овом приликом. Јереј Јован Бибић на располагању је имао тринаесторо деце, а чак 80 српских православних верника је пропратило традиционалну „вертепашку представу” која је окончана речима захвалности и малим поклон-пакетићима од стране сантовачке Српске мањинске самоуправе. Иначе, прелепо празновање Божића, којем су присуствовали и заинтересовани римокатолички верници предвођени својим свештеником, остаће запамћено и по обнови древног обичаја паљења бадњака, након којег су се делили бадњачићи. Атмосфера је била величанствена а прелепо празновање Христовог рођења, како рече о. Бибић, парох сантовачки, сигурно ће остати дуго у сећању.

У **Баји** је ове године било скром-

није него претходних. Иако је био најављен долазак Његовог преосвештенства епископа будимског Господина Лукијана, преосвећени владика, због многобројних обавеза поводом празновања Божића, био је спречен да допутује у град на Шугавици. На други дан Христовог рођења, вечерње у бајском светом храму, којем су поред месних, присуствовали и сантовачки и мочачки српски православни верници, Петер Сел, градоначелник и Шандор Кеке, римокатолички свештеник, као и многи други заинтересовани иноверни, служио је јереј Милан Дујмов, администратор бајске парохије, који је том приликом одржао свечану беседу и на српском и на мађарском језику, присетивши се рођења Исуса Христа и улоге домова и породица у којима треба да владају мир и љубав. По окончању вечерња, празновање је настављено у седишту Регионалног центра Срба где је приређен пријем од стране месне Српске мањинске самоуправе. Председник бираниг тела Срба Милош Апић побринуо се да и ове године Божић буде испраћен песмом и музиком – свирао је оркестар „Дунав” предвођен Шандором Оршошом.

Празнично је било и у Барањи, нарочито у **Печују**. У предивно окићеној српској православној капели, месним српским православним верницима у празновању Божића прикључили су се Руси и Мађари. И ове године, на Бадње вече, палио се бадњак, поново су доминирали древни божићни обичаји. Ваља споменути да је на први дан Христовог рођења, божићна посланица Његове светости патријарха српског Господина Павла прочитана и на српском и на мађарском језику.

Све у свему, Божић је и ове године достојно прослављен не само у поменутим насељима, него свугде где живе Срби. Како и не би када је његово празновање, а ту можда недовезати и јединствено обележавање крсног имена, славе, постало саставни део нашег српског националног идентитета. „Није чудо да су оба празника, уз прилагођавања која су наметнута условима живота у новије доба, преживела све историјске недаће, искушења и потискавања”.

Предраг Мандић

Божићна литургија у Печују

Сретен Угричић, директор Народне библиотеке Србије

Српска ризница знања отвара врата интернет-читаоцима

Сретен Угричић

Пројекат „Српска дечја дигитална библиотека” Народне библиотеке Србије нашао се међу 11 најбољих светских библиотечких пројеката на недавно одржаном светском самиту Информатичког друштва. Међународна библиотечка асоцијација (ИФЛА) је том приликом показала како без библиотеке није замисливо ни глобално ни локално информатичко друштво.

НБС је једна од три светске библиотеке које нуде корисницима директно преузимање јединица различите врсте (дигитализованих књига, ретких рукописа, часописа, чланака, географских карата, музичких звучних записа) из каталога на веб-сајту.

У питању је паневропски пројекат библиотека који превазилази границе европских земаља, у коме се поред девет најразвијенијих од недавно налазе библиотеке још три земље, а међу њима и НБС. Пуноправни члан и партнер у изградњи овог пројекта, НБС је постала, пре свега, по стручним предиспозицијама и компетентности. Уједно, Сретен Угричић, директор ове установе, постао је члан Управног одбора пројекта, што је равно томе да се управник било које економске или политичке институције у Србији нађе у руко-

водству неке европске организације. Планирано је да се све 43 земље, чланице Савета Европе, а уједно и Конференције националних библиотека, постепено укључе у пројекат ТЕЛ. Један од основних принципа пројекта је његова мултикултуралност заснована на мултијезичности, па ће свим корисницима бити омогућен равноправан приступ, чак и ако не знају страни језик. Српски корисници ће већ у наредне три године моћи да приступе каталогу европске електронске библиотеке на српском језику и на ћирилици и да добију податке о публикацији која их занима из свих европских националних библиотека. Господин Угричић о томе каже:

– Преко нашег електронског каталога можете да преузмете 2.000 публикација, можете да их штампате од корица до корица или пренимите. У свету постоји иницијатива да се што више књига у електронском облику нађе на интернету. Рецимо, највећи светски информациони интернет сервис „Гугл” склопио је споразум са неколико светских библиотека за дигитализацију милиона књига, пре свега енглеског говорног подручја. Оне ће ускоро бити доступне преко „Гуглових” сервиса и сајтова тих библиотека.

Мислите ли да у будућности неће бити потребе за постојањем класичних библиотека?

– Мислим да су библиотеке кроз историју цивилизације показале да су врста која одолева и у свим променама проналази смисао постојања. Тако ће бити и са овом технолошком иновацијом. У библиотеци књиге добијате уз симболичну чланарину, а интернет плаћате. То ће бити, чини ми се, кључна разлика, која ће омогућити опстанак библиотека. Са друге стране, сигуран сам да ће библиотеке умети да искористе све технолошке иновације и да ће пронаћи потпуно нове сервисе за кориснике као незамењив извор знања. Уосталом, подаци говоре да, од појаве интернета, продукција штампаних издања у свету не да не опада, него еномерно расте.

За колико би година могао да

профункционише систем електронских библиотека?

– У стратешком развојном плану НБС први задатак је пун електронски каталог. Половина фонда је још увек на лисним каталозима. Када свих пет милиона јединица убацимо у електронски каталог, онда можемо да се свака од тих публикација у целости може преузети на Интернету. Трудићемо се да у наредних пар година склопимо уговор са „Гуглом”, „Амазоном” или „Мајкрософтом”, тако да ће садашњих 2.000 публикација НБС на интернету за пет година настати, надам се, на два милиона.

Колика је заступљеност НБС у односу на остале земље чланице Европске библиотеке?

– Величина нашег језика и културе у односу на француску, немачку или британску мора се имати у виду када се процењује заступљеност. Тек од прошле године смо у том елитном клубу земаља које граде Европску библиотеку, али већ сада по неким стварима предњачимо. Једина смо библиотека која у интернет издању нуди научне чланке, једна смо од две земље која је у дигиталном облику учинила доступним дечје књиге, а Србија ће током 2006. постати једна од две-три земље која ће имати свој дневни лист („Политика”) на сајту европске културне баштине.

Колико чланова има Народна библиотека Србије?

– Такозваних физичких чланова има између 11.000 и 12.000 на годишњем нивоу и тај број не може много да расте, нажалост, због ограничених капацитета наших читаоница. Једино ако отворимо нове, објективно бисмо могли да повећамо број корисника. Али, посебно смо поносни на виртуелне, интернет кориснике. Наш сајт је најпосећенији културни сајт, дневно га посети преко 5.000 корисника и годинама је на листи 50 најбољих сајтова у Србији.

Народна библиотека Србије се укључила у међународни пројекат „Интернационална дечја ди-

гитална библиотека”. Који су циљеви овог корака?

– Циљеви пројекта су следећи: изградња дечје дигиталне библиотеке од 150 највреднијих и најлепших књига из српске дечје књижевности, промоција читања код деце, презентација издавача дечје књижевности из Србије, иновативан приступ приказу дечјих дигиталних књига, сарадња деце, библиотекара, издавача, школа, наставника и информатичара на образовању деце.

Народна библиотека Србије очекује да ће се издавачи дечје књижевности из Србије укључити у овај пројекат од националног интереса и да ће бити равноправни партнери Библиотеке у реализацији пројекта.

Осим што се у последње три године у издању НБС појавило више од тридесет наслова, почели сте и са електронским издаваштвом?

– Између осталих, изузетно је важан српско-енглески „Речник библиотечко-информационих термина”, дечја дигитална збирка, ЦД посвећен Хиландару, ЦД посвећен Данилу Кишу. Сада спремамо и монографију „Стара српска фотографија” из највредније српске фото-колекције Бранибора Дебелковића, коју смо прошле године добили од његових наследника. У издавачкој делатности Народне библиотеке најважнији подухват ипак је штампање Српске ретроспективне библиографије, „Извод из матичне књиге рођених српске културе”.

Ту је евидентирано све што је штампано у земљи Србији и на српском језику од 1868. до 1944, ускоро излазе још 17. и 18. том, а са 21. томом библиографија ће бити завршена. Поред те ретроспективе, која даје комплетну евиденцију српске књижевне продукције, штапамо и текуће библиографије, што и јесте главни задатак сваке библиотеке, а који ова кућа није никада радила.

Д. Ј.

Свакога дана пет хиљада интернет-посетилаца

– Такозваних физичких чланова има између 11.000 и 12.000 на годишњем нивоу и тај број не може много да расте, нажалост, због ограничених капацитета наших читаоница. Једино ако отворимо нове, објективно бисмо могли да повећамо број корисника. Али, посебно смо поносни на интернет кориснике. Наш сајт је најпосећенији културни сајт, дневно га посети преко 5.000 корисника и годинама је на листи 50 најбољих сајтова у Србији.

У стратешком развојном плану НБС први задатак је пун електронски каталог. Половина фонда је још увек на лисним каталозима. Када свих пет милиона јединица убацимо у електронски каталог, онда можемо да тежимо да се свака од тих публикација у целости може преузети на Интернету. Трудићемо се да у наредних пар година склопимо уговор са „Гуглом”, „Амазоном” или „Мајкрософтом”, тако да ће садашњих 2.000 публикација НБС на интернету за пет година настати, надам се, на два милиона.

Национална кухиња Срба – као и већине осталих народа – прилично је разнолика и под утицајем националних кухиња других народа, па се може чак говорити о више српских кухиња, у зависности од региона. Уопштено се може рећи да се српска кухиња развијала под утицајем Турске и кухиње народа Аустроугарске царевине.

На територији Косова и Босне преовладавају разне пите, јела од јагњетине, баклаве, тулумбе, дакле, јела оријенталног порекла. У Војводини је српска кухиња под утицајем мађарске, доста се користе ризоти, теста. Јела од паприке су карактеристика јужносрпске кухиње.

Два оброка

У давним временима Срби су живели у поприличном сиромаштву и јели су само два пута дневно: ручак у 10 или 11 сати пре подне, и вечеру пред смркавање. Доручак се одомаћио касније, под утицајем Западне Европе. Само је лети убациван још један оброк, ужина за оне који раде у пољу.

Традиционална исхрана у Срба била је, осим сиромаштвом, омеђена и верским прописима, то јест постовима који су, кад се саберу – велики пост и Страсна седмица, петровдански пост, Великогоспојински и божићни пост, плус сваке недеље среда и петак – „заузимају” и по пола године.

Кајмак и „јела са кашиком”

Пропаст српске државе и долацик Турака нису много утицали на јеловник просечног српског домаћина – сиромаштво и снажање из нужде остали су исти. „Обични сељаци живели су веома лоше, тако да је исхрана била примитивна. Радним данима за ручак је било само једно јело, сладак купус, кромпир чорба или пасуљ, а уз то и обавезни сир и кајмак”, говори Данка Мудринић. Кајмак је, иначе, један од ретких чисто српских специјалитета.

Осим кајмака и сира у исхрани нашег народа су у раниим временима доминирала јела „са кашиком”: разне супе, чорбе, пасуљ, купус, попара, цицвара, качамак, за тим проја итд.

Шљивовица

Чувена српска шљивовица се у средњовековним списима не спомиње, али зна се да је још под Тур-

Српска кухиња некада и сада

цима Србија постала познати произвођач ракије. Када је и како „откривена” шљивовица непознато је, али она је у исхрани Срба имала запажену улогу: ујутру се, по устајању, пила по чашица љуте, пречечене, од 40-45 степени, док се она блажа, права шљивовица у ствари која је била тек нешто јача од пива (17-18 степени), конзумирала уз јело. Рецепт за ову благу шљивовицу која не пали грло данас је готово изгубљен.

Кисели купус

Поврће, или ти „зеље” које се у средњем веку јело било је вишемање исто као и данас, са нагласком на купус, црни и бели лук (љу-

то зеље), репу и бостан, а јео се и пиринач који је успевао око Ниша. Споменимо да је кисели купус, кишелен шест до осам недеља, још једно од малобројних аутентично српских јела.

Мало меса

Меса је у свакодневној исхрани нашег народа било ретко, тек једном или двапут недељно, и то најчешће само живина – пилетина у унутрашњости Србије, гуска у Војводини. Печење, прасеће или јагњеће свеједно, јело се ретко, макар и из једног сасвим прозаичног разлога: не коље се свиња због три-четири шницле, а како сачувати остатак, поготово лети?

Печење се, стога, јело тек у посебним приликама. „Традиционално се за Божић јело прасеће, а за Ускрс јагњеће печење”, каже Данка Мудринић. Наглашено обилно јело се и пило и за Покладе, пред божићни и ускршњи пост, баш као и на славама, свадбама, задушницама.

Сваки од ових, „посебних” дана, имао је и своје посебно, ритуално јело. Свадбарски купус, рецимо, справљан у великим земљаним лонцима у којима се крчка по седам-осам сати помешан са шест врста меса, луком и шаргарепом, или уштипци спремљени за задушнице, жито и славски колач за славу, шарена јаја за Ускрс и чесница за Божић.

Бибер као новотарија

Доспели су, до данашњих дана, из старије српске кухиње и пуњене паприке, сарме од киселог купуса или зеља (мешавина аутентично српске и оријенталне кухиње), чорбаст пасуљ можда и пре осталог. „Сва ова јела код нас су веома пикантна, али се у основи користи врло мало зачина – со, бибер и алевпа паприка, и на томе се списак завршава”, наводи Данка Мудринић. Међутим, бибер је у наша јела стигао недавно, тек нешто касније него у остатак Европе, и „избрисао разлике међу националним кухињама”, рећи ће етнолог Драгомир Антонић. „Код нас су се раније употребљавали само босиљак,

„Моја породица имала је кафану у Гучи још 1838. године. Тада је на јеловнику било само печења и чорби, гулаша, паприкаша и цигерице.”

Сушено месо

Споменимо, такође, и сушено месо које се, истина, справља свуда у свету, с тим што га ми Срби спремамо на посебан начин: држи се на промаји и мразу, а онда мало продими због укуса и конзервирања. Традиционално се и у читавој Србији, тако, једу пршута, сланина, сува ребра, али и чварци по којима скоро да смо једини у свету – осим у Србији, наима, они се на малтене исти начин справљају још само у Доминиканској Републици! Касније су, под утицајем Аустријанаца, у Војводини почеле да се праве кобасице, крвавице, шваргле и остале нешто сложеније „свињарије”.

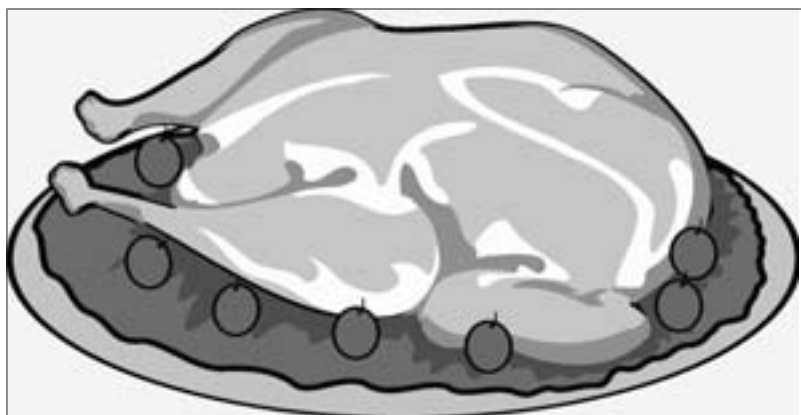
Некад здрава – сада нездрава

Данашња српска кухиња, за разлику од некадашње обилује тешко варљивим, масним јелима. „Свињетина се код нас једе 70 до 80 посто више од осталих врста меса које су заступљене у другим земљама, пре свега јунетине”, говори Данка Мудринић. Такође, додаје др Љубомир Пфаф, „код нас се нажалост претерује са употребом запришке и масти, а карактеристично је и да се овде једе много више хлеба него другде, и то науштрб млечних производа и зеленог поврћа”.

Наш народ воли да претерује и у слављима, а самим тим и у јелу и пићу. Срби су гостопримљиви, умеју да се веселе, али и да у том веселу претерају. Они претерују у свим аспектима које веселе доноси, било да је то огромно трошење пара на музику, било на јело и пиће које се износи пред госте.

Гостољубивост, инвентивност и инат су битне карактерне црте нашег народа. Прве две су позитивне и добре, инат наравно није, али и њега имамо доста и по томе смо познати. Како је то познати српски писац Момо Капор духовито приметио: „Једино што можемо да извозимо су шљивовица, кајмак и инат, само је проблем како да инат упакујемо”.

Саставила: Др Жаклина Богдановић

Признање КПЗ Предрагу Мандићу

Било би лепо да је бар по неколико слушалаца српског радио програма и читалаца Српских народних новина из суседне Мађарске било прошле недеље – 26. децембра у београдској великој сали Министарства за дијаспору на уручењу „Златне значке“ Културно-просветне заједнице Србије (КПЗС), на којој се у елитном друштву прималаца нашао и др Предраг Мандић из Печуја. Златну значку, КПЗС заједно са Министарством за културу Србије (од ове године и са Министарством за дијаспору) додељује у циљу вредновања доприноса појединаца и организација развоју културних делатности као трајан облик признања за несебичан, предан и дуготрајан рад и стваралачки допринос укупним резултатима, као и афирмацији културе народа и националних мањина у средини у којој живе и делују. Како је истакао председник КПЗС, познати писац Љубивоје Ршумовић, репрезентативни петочлани жири, којим је председавао Александар Чотрић, књижевник и заменик министра за дијаспору, једногласно је од више стотина предложених изабрао 26 лауреата из Србије и 32 из дијаспоре, тј. из 15 земаља у којима живе, са свих континената. Уручујући златне значке са повељама истакнутим уметницима и културним радницима, у препуној сали пријатеља и поштовалаца, као и бројних новинара, Александар Чотрић је указао на значај културне комуникације са свим народима света, неговањем обележја свих народа и народности, признајући да је ово признање тербало већ раније да дође и да је недовољно за све оно што ови вредни и угледни људи раде за српску културу.

Биле су скоро дирљиве речи захвалности лауреата. Др Предраг Мандић је, видно узбуђен, рекао да за ово признање захвалност дугује и српској заједници у Мађарској, и својим колегама са којима сарађује, и својој породици, али и онима од којих је учио о поштовању културе уопште, љубави према свом роду, језику, српском светосављу – успомени на мајку Смиљу, течу протојереја-ставрофора Михаила Крунића и великог му пријатеља Слободана Милеуснића, директора Музеја Српске православне цркве. Награда га обавезује на чување и неговање српске културе која је и део мађарске, европске, па и светске баштине. Пошто се 2006. године навршава 300 година од смрти патријарха Арсенија Чарнојевића, верује да ће годишњица достојно бити обележена планираном изградњом Црквено-уметничке збирке у Печују.

Милена Милановић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Како честитати без увреде

Честитке, честитке... Она Нова – ова Нова; онај Божић – овај Божић; Онај Микулаш – овај Никола и све тако некако, од оног до овог и обрнуто. А сваког од њих, ма који био, треба честитати и пожелети нешто лепо, по могућству нешто што већ нисмо.

Тако ти ја седнем, почнем да ређам жеље, и да видиш чуда, схватим да сам загазио у читаву једну науку. Како да пожелим некоме било шта ако претходно не завирум у његов живот: у то шта га је ове године сналазило на најважнијим фронтовима, шта му се од прошлогодњих жеља остварило, а шта је остало да мало сачека. Зар да се обрвкам па да му пожелим оно што му се већ остварило?! Блам!

Замисли, рејмо да ти у честитки напишем како ти желим да се ове године удаш, а ти то обавила још лане. Или да ти, на пример, зажелим да родиш лепог, здравог сина, а ти колико јуче добила ћерку. Признај да би се 'ладно одрекла нашег пријатељства преко СНН-а!

Друга опасност је да се са жељама претера. И када имаш најбољу намеру да пријатељу пожелиш све најлепше, опет можеш да се увалиш у сос. Поготово ако почнеш да набрајаш шта му све желиш. Рећи ће човек: „За кога ли ме овај сматра кад ми ређа толико жеља?“. Испитиће како мислиш да је у овој и досадашњим годинама био нико и ништа: ако кажеш да му желиш доста новца, помислиће како си увећан да у џепу нема ни пребијене паре; ако му издекламујеш како желиш да му бизнис процвета, није искључено да ће ти у себи пребацити како га сматраш пропазитетом у послу; ако му у жељама споменеш мир и слог у кући, погледаће те попреко и питаће се како ли си сазнао да код њих сваког дана лете шерпе и лонци; ако му уз здравље пожелиш да му сви буду још и лепи, поређаће фамилију пред огледало и закључити како су твоји критеријуми за лепоту никакви, јер су и он сви његови од увек били лепи.

И зато, ако си за ону Нову случајно била несмотрена и направила неку од оваквих неопростивих грешака, брзо спасавај ствар док се још спасити може. До наше Нове остало је таман толико да се барем овлаш распиташ наоколо о свему што ти рекох. Само, ни у томе не претеруј. Скривене жеље нису за честитке!

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Век књижевног удруживања у Србији

Српски књижевници су крајем прошле године у Задужбини Илије М. Коларца у Београду обележили век свог професионалног удруживања (1905–2005). Књижевни историчар Милован Ј. Богавац дуго је прикупљао грађу о томе, и ускоро ће Удружење књижевника Србије објавити његово дело. У том својеврсном историјском прегледу удруживања књижевника у Србији, аутор наводи да је прва сталешко-професионална асоцијација српских писаца под називом Српско књижевничко друштво основана 26. маја 1905. године.

Четири деценије Музеја савремене уметности

У присуству многобројних званица из јавног и културног живота крајем прошле године је свечаном академијом обележено четрдесет година постојања и рада Музеја савремене уметности у Београду. Свечаности је присуствовао и председник Републике Србије Борис Тадић, министар културе Драган Којадиновић, оснивач и дугогодишњи директор овог здања Миодраг Б. Протић, представници града и иностраних културних центара у Београду. Присутне је поздравила Бранислава Анђелковић, директорка Музеја савремене уметности, подсетивши на давну 1965. годину када је реализована идеја о подизању модерног здања на Ушћу, упркос многим сумњама да је наша средина дорасла таквом пројекту. Препрека је било много. И тадашњи председник Јосип Броз Тито је у једном свом говору отворено напао апстрактну уметност као производ западне декаденције! Ипак, зграда на Ушћу, пројектаната

Ивана Антића и Иванке Распоповић, завршена је 1965. године. Био је то први музеј савремене уметности у овом делу Европе. Председник Републике Србије Борис Тадић истакао је да су овакве институције у култури део идентитета сваког грађанина који је посећује.

Србија је лидер у доступности научних информација у региону

„У чему смо најбољи у Србији, региону, Европи и свету“, била је тема недавног разговора у Министарству културе Републике Србије, а о раду Народне библиотеке Србије у протеклој години говорио је Сретен Угричић, управник НБС. „Народна библиотека Србије јединствена је у свету по додели међународних стандардних бројева за књиге, часописе, музикалије и електронске публикације, а једна је од три библиотеке у свету која поседује концепт Дубоког каталога, за директно преузимање читаве публикације из електронског каталога. Према извештају Унеска из маја ове године, Србија је лидер у домену доступности научних информација у нашем региону, захваљујући КОБСОН пројекту, Конзорцијуму за обједињену набавку страних научних часописа и база података, који се реализује у НБС“, рекао је Сретен Угричић, уз напомену да је према подацима Конференције националних библиотека Европе, НБС од 2001. године највише напредовала од свих националних библиотека у Европи, а постала је и пуноправна чланица пројекта Европска библиотека.

Допуњено издање „Историје уметности“

„Прича о уметности постаје авантура док Историја уметности прати трагање за облицима и техникама које ће задовољити вечни човеков порив за изражавањем самог себе“, позив је и препорука читаоцима новог и допуњеног издања монументалне „Историје уметности“ Х. В. Јансона и Ентони Ф. Јансона.

...И

ТАЧКА

Трећи мајмун

Некада у давна времена појавио се у граду Б. трећи мајмун и отерао прва два, којих се више нико и не сећа, грађани су их сахранили у своју подсвест, јер је сада овај трећи – најјачи и најспособнији од свих мајмуна – једини мајмун у граду, и становници Б. више и не могу да замисле да би мајмуни могли бити и другачији од овог, па га воле оваквог какав је, и убеђују себе и друге да је он једини, јединствени мајмун, непоновљиво чудо природе.

Други мајмун

Други мајмун је отишао из града одавно и нико више није чуо за њега, те је преовлађујуће мишљење да му је срце препукло од туге, што је довело до његовог изумирања, мада неки орнитолози сматрају да су му израсла циноуска, длакава крила, еволуирао је у птицу и одлетео на неку другу планету.

Први мајмун

За првог мајмуна се дуго мислило да је изумро попут другог, али су истраживачи далеких предела који су се недавно вратили из једне опасне мисије донели вест да је први мајмун жив и здрав, одселио се на крај света, ту себи саградио кућу, основао породицу, па изградио читав град, и сада га муче слични проблеми као просечне грађане града Б.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Србија против Карића

Србију потреса још једна у низу транзицијских афера. Већ неколико недеља пет полицијских тимова специјализованих за привредни криминал и војска новинара и аналитичара покушава да размрси наводно „неразмрсиво“ клупко.

Реч је о Богољубу Карићу и његовом, али и државном „Мобтелу“, којем је Влада Србије недавно одузела лиценцу за обављање телекомуникационих делатности у мобилној телефонији. Влада је, наиме, утврдила да је „Мобтел“ без неопходне сагласности државе, лиценцу за бављење телекомуникацијама на Косову противправно уступио компанији „Мобикос“ из Пећи, у власништву Екрема Луке.

Склапањем уговора са „Мобикосом“, како се наводи у саопштењу владе, „Мобтел“ је на најтежи могући начин оштетио економске интересе Србије и омогућио да Екрем Лука, користећи државну лиценцу и инфраструктуру, оствари енормну зараду од експлоатације мобилне телефоније на Косову и Метохији. Осим тога, склапање таквог уговора и укључивање „Мобикоса“ у систем мобилних телекомуникација Србије, директно угрожава националне безбедносне интересе. Ово стога што је поменути Лука, као главни финансијер ОВК, могао да прислушкује све разговоре преко 063 мреже.

Богољуб Карић, међутим, већ пар месеци није власник „Мобтела“. Свој удео од 51% (49% припада Србији) он је за 250 милиона евра продао Мартину Шлафу, контроверзном бизнисмену из Аустрије. Одузимањем лицен-

це за рад „Мобтелу“, како тврде Шлафови сарадници, прекршен је споразум између Србије и Аустрије о заштити међусобних инвестиција. Тако се проблем „Мобтела“, који Србија готово 12 година не успева да реши, дигао на ниво билатералних односа између Србије и Аустрије. Реаговао је и званични Беч, који је подржао свог бизнисмена. Тако је премијер Коштуница добио протестно писмо од аустријског вицекацелара Хуберта Горбаха, иако му је својевремено лично рекао да постоје правни проблеми у вези са „Мобтелом“, као и да влада сматра да је ПТТ као државна фирма и сувласник, заправо већински власник „Мобтела“. Аустријанцима то (тада) није сметало.

Да ствар буде компликованија, „БК Трејд“, са седиштем у Москви, предузеће које служи као власник спорних 51% удела у „Мобтелу“, купила је Шлафова фирма „Арендена“ са Кипра. Дакле, фирму у Русији купила је компанија с Кипра. Директног односа између српских и аустријских предузећа практично нема, а порез се плаћа Русији. Тако да нема ни говора о „међусобним аустријско-српским инвестијама“.

Да ствар буде јаснија, кажимо и то да иза свега стоји политика. Српска држава већ десет месеци зна да је Карић косовски део мреже 063 продао финансијеру ОВК, па ништа. Знало се и за његове мутне послове, па опет ништа. Сад су се свега тога сетили из простог разлога што се Карић осилио преко мере.

Богољуб је, наиме, своју новогодишњу лекцију купљених посланика, хтео да обогати за још два – таман колико треба да се обори мањинска влада, која се и држи на два гласа. Деда Мраз је, међутим, све јавио Коштуници. А овај се сетио ОВК.

АБВ

ТЕКУЋА

ТРАКА

Сећање на „крвави Божић“

Председник Србије Борис Тадић присуствовао је за Божић помену српским жртвама у селу Кравица, које су 7. јануара 1993. године масакрирале муслиманске снаге из Сребренице, под командом Насера Орића. Тадић је у цркви Светог Петра и Павла присуствовао парастосу четрдесет деветорици мештана овог села, које се сматра симболом српског страдања у Босни. Помену српским жртвама присуствовао је и председник Републике Српске Драган Чавић, али у Кравицу нису дошли представници међународне заједнице, нити представници бошњачког и хрватског народа.

Новогодишњи поклони

Србија ће добити помоћ од 75 милиона долара уколико до 31. маја изручи Ратка Младића и Радована Караџића, предвиђено је Законом о помоћи иностранству, који је усвојио амерички Конгрес. У закону се по први пут оставља могућност да државни секретар САД закључи и обавести Конгрес да се та два бегунца више не налазе на територији Србије. Кад смо већ код пара, да кажемо и то да је српска влада због реформи спроведених у 2005. добила 25 милиона евра донације ЕУ, као и 55 милиона долара бескаматног кредита Светске банке.

Умро Драган Лукић

У Београду је у 78. години, после дуже и тешке болести, преминуо Драган Лукић, познати писац за децу. Лукић је рођен 1928. године у Београду, где је завршио књижевност на Филолошком факултету. Био је професор у Школи за васпитаче, уредник Програма за децу Радио Београда и уредник часописа „Змај“, а објавио је око 100 књига поезије и прозе за децу. Критичари се слажу у оцени да ће Лукићево стваралаштво обележити двадесетовековну литературу за децу, као што су то учиниле Змајеве песме у 19. веку.

ФБИ шпијунирао невладине организације

Антитерористички агенти Федералног истражног бироа спровели су велики број пристојних и операција прикупљања обавештајних података које су укључивале, макар и индиректно, различите активистичке групе као што су оне за заштиту животне средине, околности према животињама и смањење сиромаштва, показују најновији отпечаћени документи бироа. ФБИ званично изјавио је да њихови истражитељи нису имали интерес да прате политичке или друштвене активности и да било какве истраге које су обухватале активистичке групе биле су подстакнуте доказима о криминалним активностима или насиљу на јавним протестима и сличним скуповима.

Врховни суд Либије поништио смртне пресуде

Либијски врховни суд укинуо је смртне казне и наредио поновно суђење против шест бугарских медицинских сестара и палестинског доктора због оптужби да су инфицирали децу вирусом ХИВ. Одлука о поновном суђењу је покушај окончања замрзнутих односа између Либије и Запада због судског прогона медицинских сестара. „Суд је прихватио жалбе сестара и доктора и суђење пребацио на нижи суд који треба да понови судски процес“, изјавио је судија Врховног суда Али Алус. Адвокати оптужених рекли су да одлука Врховног суда значи укидање смртне казне и пребацивање суђења кривичном суду Бенгазија. Тужиоци су се сложили са браниоцима да су постојале нерегуларности током хапшења и испитивања оптужених.

ОКО

ПЛАНЕТЕ

Лидери сунита незадовољни резултатима избора у Ираку

Лидери сунитских Арапа жестоко су реаговали на прелиминарне резултате парламентарних избора у Ираку. Они су истакли да су гласови показали наклоњеност религиозним шиитима које потпомаже Иран и позвали на истрагу о могућим неправилностима. Секуларне политичке партије такође су одбациле резултате

Садам тврди да је претучен

Бивши председник Ирака Садам Хусеин поново је, током процеса који се против њега води, инсистирао да су га амерички затворски чувари претукли, називајући лажним тврдње Вашингтона да није било злоупотреба. Он је рекао да је тучен по читавом телу, да трагови и даље постоје, али их није показао. Амерички званичници су одлучно негирали Хусеинове оптужбе, називајући их „потпуно неоснованим“.

Хусеин је казао да се порицањима Американаца не може веровати, подсећајући на чињеницу да оружје за масовно уништење у Ираку није пронађено, упркос тврдњама председника САД Џорџа Буша и осталих америчких званичника да га је скривао. „Ционисти и Американци, мислим на званичнике, мрзе Садама Хусеина. Човек у Белој кући је лажов. Он је рекао да је хемијско оружје у Ираку, а касније – ништа писмо пронашли у Ираку“, казао је Хусеин. Он тврди да су повреде које је претрпео од наведеног батинања забележила бар два америчка тима, и да ће за излечење неких бити потребно осам месеци.

избора и затражиле су истрагу. Растући бес би могао да одложи формирање нове четворогодишње владе. Америчке дипломате у Ираку врше притисак на ирачке политичаре како би убрзали преговоре тако да не би изгубили покретачку снагу од избора.

Одбацивање прелиминарних резултата наговестило је могућност да би сунитски политичари могли бојкотовати политички процес, као што су то учинили неколико пута ове године. Планови Бушове администрације да умири сунитске побуњенике и постепено смањи број војника у Ираку прејудира улазак сунита у нову владу. „За успех Ирака неопходна је етничка и кооперација свих партија“, изјавио је амерички амбасадор Залмај Кализад.

Коначни резултати биће објављени тек у јануару јер комисија треба да истражи око 700 жалби, од којих је најмање 20 озбиљних, изјавио је Адел ал Лами, генерални директор комисије. Њихова истрага би могла да промени резултате, изјавио је Лами. Он је додао да прелиминарни резултати за преосталих 10 одсто гласачких листића неће бити брзо објављени јер се испитује постојање евентуалних нерегуларности.

Сунитски Арапи и секуларне шиитске партије затражиле су од УН да размотри жалбе о изборним преварама на ирачким изборима и запретиле бојкотом новог парламента. Међутим, Уједињене нације су одбациле ту идеју. „УН неће спровести независну истрагу изборних резултата“, изјавио је портпарол УН Роберт Суливан у Њујорку.

Џалал Талабани, курдски председник земље састао се са представницима водеће сунитске коалиције Ирачки фронт сагласности како би покушао да умањи кризу. „Након објављивања прелиминарних резултата избора ситуација је постала опасна и чинимо све како бисмо избегли политичку кризу“, изјавио је министар планирања Бархам Салех, члан талибанске Патриотске уније Курдистана.

ЕКО

НОМИЈА

Интервју Пирите Сорсе „Економисту”

Србија скупа земља

Српска економија је јача сада него пре три године, али још много тога треба да буде урађено, изјавила је шеф Мисије ММФ за СЦГ Пирита Сорса у ексклузивном интервјуу за новогодишњи двоброј магазина „Економист”, преноси агенција ФоНет. Објашњавајући позитивне резултате, Сорса је прецизирала да су приходи већи после просечног раста од преко пет процената од 2002. године, да је удео приватног сектора повећан са 40 на 55 процената економије, да Србија сада има ефикасан већински приватни банкарски систем и да су јавне финансије на здравијој основи, са суфицитом и смањењем величине владине јавне потрошње за око четири процента БДП.

Међутим, економија је још крхка, оценила је госпођа Сорса и напоменула да инфлација и спољни дуг остају превисоки, као и да дистрибуција раста може да буде побољшана. Према њеним речима, велики део крхкости и тешкоћа у смањењу неравнотеже огледа се у чињеници да је превише ресурса и даље у нероформисаним делатностима – превише друштвених предузећа чекат да буде приватизовано или затворено, а сектор јавних предузећа треба реформисати. Сада је важно, нагласила је Сорса, да се смањи рањивост која би могла да произађе из високе инфлације и спољног дефицита и даље побољша конкурентност. Стога су значајне даље структурне реформе које би подстакле конкурентан извоз, фискална и монетарна опрезност како би се обуздала тражња, и опрезна политика задужења, оценила је госпођа Сорса и нагласила да су реформе често тешке пошто могу негативно да утичу на живот многих људи.

Владама није лако да донесу и примене ове одлуке. Али када се једном нешто договори треба да буде примењено, рекла је госпођа Сорса и навела пример мајског договора око ре-

форме пензионог система и приватизације НИС. „А затим је дошло до поновног размишљања о тој теми од стране владе и зато наше инсистирање на потреби да се испуне договорене обавезе није било наметање решења, већ позивање владе на одговорност испуњења договора”, истакла је госпођа Сорса.

На питање који је предлог ММФ српска страна најтеже прихватила, она је одговорила да су „реформе у многим областима тешке, али оне структурне су најтеже – реструктурисање јавних и друштвених предузећа може значити да та предузећа морају бити затворена, а да људи могу изгубити посао”. „Али када предузећа остварују губитке и опстају само уз буџетску помоћ узимајући ресурсе од, на пример, образовања, здравства, боље је за будућност економије да се затворе или продају и да се развије позитивна основа за развој приватног сектора који би поново запослио те раднике”, додала је шеф Мисије ММФ за СЦГ.

У исто време, мере треба да буду такве да имају одговарајуће сигурносне мреже за оне на које промене утичу негативно. Сорса зато сматра да је Србија скупа земља, јер је држава још велика, 45 процената производње још генерише јавни сектор, што је много чак и по регионалним стандардима. Такође, јавна потрошња је на нивоу од 46 процената бруто друштвеног производа и њен већи део се трансферише од државе грађанима. Ово значи да приходи многих људи још зависе од државе, а не од приватног предузетништва. Због тога су, нагласила је госпођа Сорса, порези и даље високи.

Осврћући се на актуелну помаму за потрошачким кредитима и на молбу да нешто препоручи грађанима Србије у идућој години, госпођа Сорса је рекла да би Србија могла приуштити већу потрошњу када би имала више ресурса и више продуктивних активности. Тренутно, тражња и потрошња треба да се успоре можда више него иначе због структурне неравнотеже у економији. Ово је веома тежак задатак, али друге земље у транзицији су успеле у томе – зашто не би и Србија, закључила је Сорса.

КРИВО

ОГЛЕДАЛО

С наше стране је предложено, а Ахтисари и његов заменик

Алберт Роан су то прихватили, да прва тема (разговора са Албанцима, крајем јануара у Бечу) буду нова, знатно шира овлашћења локалне самоуправе на Косову и Метохији. Ако се ту постигне сагласност, следећи корак би био утврђивање нових општина са српском већином, свуда у покрајини где за то постоје услови (у северној Митровици, на централном Косову, у Косовском поморављу и у Метохији). Обе ове теме биће нека врста теста за Ругову и његов преговарачки тим. После Беча ће се видети да ли је њихово закључавање у људска права, демократију и европске вредности обична реторика, како је то било досад, или први пут има и спремности да се горући проблеми српске заједнице као што су безбедност, слобода кретања и повратак решавају на цивилизован начин.

Леон Којен,

члан српског тима за политичке разговоре о будућем статусу Косова и Метохије

„Српска влада, када се позива на Резолуцију 1244 да би одбила сваки наговештај независности Косова, треба да има на уму да се међународно право, као и свако друго, у пракси примењује у складу са реалним стањем на терену”.

Дејвид Гауен,

амбасадор Велике Британије у СЦГ

„Ми имамо те информације. Знамо да је Младић под заштитом Војске СЦГ. Његова адреса је касарна, једино што не знамо то је број поштанског фаха”.

Флоранс Артман,

портпарол Карле дел Понте

УГАО ЗА

СМЕХ

Петар Лазивић

На зубатом сунцу

Ставите шлем на главу. Ко зна шта све може да вам падне на памет.

Није Сибир на крај света. Реч по реч и брзо ћете стићи тамо.

Ћутљиви људи изазивају зазор. Постоји оправдана сумња да они мисле.

Једнима је дошао главе, другима иде на јетру. У просеку, свима је прирастао за срце.

Мојој отаџбини треба опростити, имала је несретно детињство.

Млади су наша будућност, докле год немају другог посла.

Где је говорница? Сетио сам се нечег.

Ко се дима не надими, тај не зна шта су демонстрације.

Нема тог лавиринта коме ми не можемо да пронађемо улаз.

Морамо им пружити братску помоћ. Зашто да живе боље од нас.

Друштво је направило велики помак а уско-ро ће се знати и у ком правцу.

Није све тако црно. Бели се двор.

Од гомиле настају широке народне масе чим се умеша коњица.

СРПСКА

ПОШТА

Желите ли да postanем милионер?

Према последњим истраживањима фали ми једно милион евра да се закритим, намирим дуговања, и остварим планове у овој години. Нисам вам о томе писао, али решио сам да се повучем из града Новог Сада и мир потражим на Фрушкој гори, где сам направио кућу. Кућа је завршена, али није све готово, па ме наредних месеци очекују велика улагања, излагања, одлагања и лагања. Наручио сам паркет од бабаба, знам да сам се прешао, али сад је готово – 1.000 евра квадрат!

О намештају не смем ни да вам причам – све је рађено ручно, дигитално и по мери. За фотељу сам ишао на снимање код фотељолога. Измерио ми је запремину, тежину и савијеност, израчунао склупчање односно изваљивост, урадио анализу коже и установио да ми највише одговара материјал од каменелеона, док је на основу теста оптерећења подлоге закључио да конструкција мора бити од слоноваче.

А где је тек трезаријски сто, где су столице, лустери, креденци, ормани, регали, плакари, фиоке, кревети...

Жена и ја смо прво размишљали о воденом кревету, али су нам у продавници рекли да та вода није за пиће, па су нам показали оне пуњене вином, које је са годинама све боље и боље, или неке млечне варијанте, из којих после ноћног бућкања ујутру може да се вади маслац. Овај вински је скупљи, али једноставнији, јер се тије

само једном, и то неком посебном приликом, после 20 година, кад ти се син жени а ћерка удаје и томе слично, док уз ове млечне иде крава.

Још нисам оградно плац, а пошто намеравам да се озидам каменом висине 4 и ширине 2 метра, само ће ме ова инвестиција коштати 100.000 евра. Ту је и катија од кованог звожђа на даљинско отварање, кућица са пандуром, два лава са стране, пристојан ауто, џип, лимун и зима. До аутопута Рума – Нови Сад дели ме неких стотинак метара блата које ћу такође морати да „премостим”, ако не вијадуктом онда макар калдрмом. И ту ћу да пукнем једно 100.000 евра.

Већ на први поглед вам је јасно колико сам ствари прескочио, мада сваки од мојих пројеката заслужује посебну пажњу и одушевљење. Ту је стаклена башта са дозвољеним и недозвољеним биљем, олимпијски бунар, пардон базен, подземни лавиринт за досадне госте, који и после прописаног тродневног боравка остану код мене, и тако даље, и тако даље.

Али шта ми вреди да причам кад ћу мечку да родим док не остварим замишљено. Играо сам „лото” и ништа. Ево баи ових дана се барата цифром која ми одговара, али нисам ја те среће.

Све што сам у животу стекао крваво сам зарадио са својих десет прстију па сам зато поново почео да размишљам о спонзорима. Ко ме сад да се обратим за помоћ? Родитељи су ми дали и последњи динар, ено их гладују. А браћа?

И ту ми сине! Обратићу се браћи Карић. Пресавијем табак, срочим писмо, пљунем и залепим, кад хоћеш клинац – Богољуб побегао на Нови Зеланд, па онда у Арапске емирате. А кажу да је само на име квиза „Желите ли да postanете милионер”, који се емитује на БК телевизији, годишње био добар 1.800.000 евра. Богољубе, брате!

АВВ

Српска школа у Будимпешти

Обележавање Божићних обичаја

По устаљеној традицији у Српској школи на тргу Ружа сваке године се пре одласка на зимски распуст приређује свечаност, поводом чега се приказују Божићни обичаји. У Српском забавишту на челу са Јеленом Тешњи и овај пут је веома симпатично прославлено обележавање Божића, приликом чега су малишани одушевили своје родитеље и све присутне.

Овде ваља истаћи и веома успешну манифестацију пештанске Српске основне школе, такозвани „Божићни вашар” који је у суботу 17. децембра, изузетно добро успео. Том приликом су основци са својим учитељицама припремили разне производе које су том приликом продавали свим заинтересованима. А њих је било заиста много. За трен ока, свечана аула се претворила у прави пијачни амбијент. Било је ту разних артикала, поклончића, специјалитета, слаткиша који су били добро осмишљени и веома вешто урађени. За овогодишњу успешну организацију „Божићног вашара” највише су биле заслужне учитељице Љубинка Георгијевић и Мирјана Ковач.

Божићни програм основаца и гимназијалаца ове године је одржан у уторак, 20. децембра, дан пре распуштања ђака. Ове године су за извођење програма били задужени гимназијалци, то јест, драмска секција Српског ђачког дома за чији је рад одговоран професор Радивој Галић. Секција је овога пута извела „Вертеп”, који се некада, попут средњовековних црквених приказања, приказивао у нашим насељима. Иначе, сама реч вертеп означава витлејемску пећину у којој је рођен Исус Христос. Вертепаша су, традиционално, углавном момци. Они обилазе домаћинства и приказују древну легенду посете тројице мудраца са Ис-

тока, који вођени звездом, долазе да се поклонне новорођеноме Христу. Овога пута Божићни програм је започела ученица 12. разреда, Сања Докић која је прочитала подужни текст о рођењу Исуса Христа и о страдању витлејемске деце. Хор школе, под диригентском палицом професорице Оливере Мунишић, извео је Божићни тропар „Рождество Твоје” а соло је по први пут извела Милена Дујмов, ученица 5. разреда. Затим су ђаци 6. разреда основне школе декламовали стихове о Божићу. Иза њих је следио део програма у којем су приказани Божићни обичаји који су, истини за вољу, могли бити и на вишем нивоу изведени. Нажалост, недостајали су најпотребнији реквизити, глумци се нису најбоље сналазили на сцени, тако да је приказ деловао доста неубедљиво.

Након тога следили су вертепаша међу којима је било и добро одиграних улога, али су неки, ко зна због чега, нажалост заказали.

На самом крају програма окупљенима се обратио професор Радивој Галић и пожелевши срећне надоласке празнике замолио директорку Катицу Рус да одржи своју беседу. Директорка је свима зажелела да се одморе током зимског распуста, прочитала имена оних ђака којима је додељена школска стипендија и све присутне поздравила древним поздравом: „Христос се роди!”.

Захваљујући финансијској подршци Српске самоуправе 7. кварта, на школској кухињи припремљена је чесница и зготовљена укусна пита.

По устаљеној традицији у школској зборници педагоге је чекала Божићна закуска. Том приликом се окупљеним педагозима у име руководства школе обратио заменик директора, Драгомир Дујмов, пожелевши свима срећне и веселе празнике.

Занимљивости

Прва поштанска марка је залепљена на коверат 6. маја 1840. у Енглеској. Тиме је престао обичај да поштарину плаћа сам прималац.

Једна од највећих ерупција вулкана у историји човечанства десила се у Индонезији 27. августа 1883. године. Том приликом је усред невиђене експлозије избио Кракатау и тиме уједно уништио и истоимено острво.

За лечење отворених рана стари Египћани употребљавали су сирово месо као облог. Данашњи лекари сматрају да је то било веома мудро и корисно.

Једна од најзанимљивијих појава мађарске престонице крајем 19. века била је по својим скандалима позната Маришка Шимли, песникиња, рођена 1868. године. Између осталог, била је упамћена и по томе што је редовито облачила свештеничку мантију и тако се појављивала у јавности. Једном приликом је на тај начин успела да збуни и калачког надбискупа Лајоша Хајналда. За нас је посебно занимљиво што је Маришка по мајци била српског порекла. Наиме, њена мајка, Алојзија Марковић, била је Српкиња из околине Стоног Београда.

Српски календар 2006.

Обавештавамо вас да је годишње издање Самоуправе Срба у Мађарској – „Српски календар 2006“ изашао из штампе. Сви заинтересовани могу да наруче ово издање или да га купе у просторијама ССМ (Будимпешта, Улица Микше Фалка бр. 3). За организације: у наручби је потребно навести колико комада је потребно и на који начин се преузима; лично или путем поште. Поштанске трошкове плаћа наручилац.

Цена „Српског календара 2006“ је 950 форинти по примерку.

Иконе

Зидни календар Музеја Српске православне епархије будимске у Сентандреји за 2006. годину

У графичком и штампарском решењу репрезентативни зидни календар садржи насловну страну и 12 колор репродукција са иконама Богородице, Исуса Христа и Деизиса. Календар је великог формата (48x33 цм). Текстови су штампани на српском, мађарском и на енглеском језику.

Цена зидног календара: 1980 фт.

У случају куповине преко 20 примерака цена је 1500 фт. по примерку.

Календар можете купити у Музеју Епархије будимске у Сентандреји и код свештенства Епархије будимске, а у Будимпешти у српској земаљској самоуправи.

Додатне информације можете добити на тел. 26/312-399.

Дистрибуција за Будимпешту на тел. 06-20/335-33-11.

Куповином календара помажете рад Музеја!

Дочек српске Нове године у Будимпешти

13. јануара 2006. у Свечаној сали Текелијанума (Будимпешта, Вереш Палне бр. 17). Тамбураши уживо, јело и пиће – неограничено, по пени од 6.500 фт. (по особи).

Број места ограничен. За информације и улазнице обратити се: оцу Ђакону Зорану Отојићу на тел: 06-30-223-4457.

Српска православна црквена општина Будимске епархије

Дочек српске Нове године у Десци

13. јануара 2006. од 19 сати у месном ресторану „Szép Pionka“

За добро расположење побринуће се оркестар Мише Силашког. Цена улазнице са вечером: 2.800 фт. Карте се могу резервисати код Кристифора Брцана лично или на тел: 62-271-883, 06-30-851-7868, и факс и тел.: 62-271-377

Дочек српске Нове године у Помазу

13. јануара 2006. са почетком у 19 сати. Госте ће забављати оркестар Киће Агатића, трубачки оркестар „Dzipsitrik“ и оркестар Бојана Крстића. Цена улазнице: 1.500 фт.

Место приредбе: Rákos Vendégház (на раскрсници помашког и сентандрејског пута)

Литургија на мађарском у Печују

У печујској српској капели, 14. јануара са почетком у 9 сати и 21. јануара у 10 сати, одржаће се света литургија на мађарском језику.

Позивају се сви верници који су у могућности, да присуствују богослужењу.

Српска Нова година у Кишкунлацхази

13. јануара 2006. са почетком у 19 сати, у ресторану „Покис Паб“ Свира оркестар „Бадел“ из Печуја. Улазница са вечером: 4.500 фт. Адреса: Kiskunlacháza, Dömsödi út 38.

Самоуправа Срба у Мађарској,
Будимска Епархија,
Српско позориште у Мађарској,
Културни и документациони центар Срба у Мађарској
и Српска самоуправа у Будимпешти
срдечно вас позивају на

Светосавску академију

која ће се одржати у просторијама Текелијанума (Будимпешта, улица Вереш Палне бр. 17)
28. јануара 2006. (субота) са почетком у 15.30 часова

Храм светог Великомученика Георгија у Будимпешти

Распоред богослужења за јануар 2006.

- 13.01. петак – Бденије у 16 часова
- 14.01. субота – НОВА ГОДИНА, Св. литургија у 10 часова
- 14.01. субота – Бденије у 16 часова
- 15.01. недеља – Св. литургија у 10 часова
- 18.01. среда – КРСТОВДАН, часови и водоосвећење у 10 часова
- 18.01. среда – Бденије у 16 часова
- 19.01. четвртак – БОГОЈАВЉЕЊЕ, Св. литургија у 10 часова
- 19.01. четвртак – Бденије у 16 часова
- 20.01. петак – СВЕТИ ЈОВАН, Св. литургија у 10 часова
- 21.01. субота – Бденије у 16 часова
- 22.01. недеља – Св. литургија у 10 часова
- 26.01. четвртак – Бденије у 16 часова
- 27.01. петак – СВЕТИ САВА, Св. литургија у 10 часова
- 28.01. субота – Бденије у 16 часова
- 29.01. недеља – Св. литургија у 10 часова

Самоуправа Срба у Мађарској и Културни и документациони центар
срдечно вас позивају на традиционални

Светосавски бал

који ће се одржати у ресторану „Бурбон“ (Будимпешта, улица Ајтоши Дирер бр. 19-21) дана 28. јануара 2006. (субота) са почетком у 19.00 часова. Цена улазнице је 7000 фт. по особи. У цену је урачуната и вечера на принципу „шведског стола“ – јело и пиће се могу слободно узимати до поноћи, а након тога ради бифе. Улазнице се продају до 16. јануара.

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065
Budapest, Nagymező u. 49. Телефон:
475-0654. Главни уредник: Милан
Степанов, секретар редакције:
Милица Вукајловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансијер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководиоц: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.compress.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

ПАВЛЕ

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

ПРАВОСЛАВНИ АРХИЕПИСКОП ПЕЊКИ, МИТРОПОЛИТ БЕОГРАДСКО-КАРЛОВАЧКИ И ПАТРИЈАРХ СРПСКИ, СА СВИМА АРХИЈЕРЕЈИМА СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, СВЕШТЕНСТВУ, МОНАШТВУ И СВИМА СИНОВИМА И КЋЕРИМА НАШЕ СВЕТЕ ЦРКВЕ: БЛАГОДАТ, МИЛОСТ И МИР ОД БОГА ОЦА, И ГОСПОДА НАШЕГ ИСУСА ХРИСТА, И ДУХА СВЕТОГА, УЗ РАДОСНИ БОЖИЋНИ ПОЗДРАВ:

МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

... Данас се роди Спас, који је Христос Господ (Лук. 2, 11). – Бог се јави у телу (Тим. 3, 16). – Логос постаде тело и настани се међу нама, и видесмо славу његову (Јов. 1, 14). – ... Да у потпуности објавим реч Божју, тајну сакривену од векова и покољена, која се сада јави светима његовим... која је Христос у вама, нада славе (Кол. 1, 25 – 27).

Данашњи свети и велики Празник, Празник Рођења Господа нашега Исуса Христа, јесте, браћо и сестре, драга наша децо духовна, дан у који света Црква благовести радост велику свему народу Божјем (Лук. 2, 10-11). На данашњи дан, пре више од двадесет векова, у граду Давидову званом Витлејем, збио се чудесан Догађај, јединствен у историји рода људскога: родио се Спаситељ света и човека, сушти Мир Божји међу нама, Мир наш богопослани и богодаровани (ср. Еф. 2, 14). Као Богомладенац – Дете, новорођенче, а уједно, о чуда над чудесима, предвечни Бог – Он лежаше у убојој пећини, у јаслама, а не на удобном лежају неке палате или дворца. Ваистину, нема већег смирења и снисхођења од онога што показује Свесилни Господ при Христовом Рођењу и, касније, при Његовом Распећу!

Суштина божињег славља састоји се у благовести да се Бог из љубави родио као Човек у личности Господа Исуса Христа, да би све људе и сву творевину Своју препородио, благодатно обојио и овековечио у Цркви Својој, која нам већ овде и сада открива будуће Царство Божје као вечну заједницу љубави и љубављу остварено прожимање Бога и људи, као и људи међусобно. Стварност нашега поновног рођења или рођења одозго, рођења Духом Светим, у Тајни светога крштења и у укупном благодатно-подвижничком животу у Цркви, са врхунцем и пуноћом у светој Литургији, не би нам била дарована да се предвечни Син и Логос Божји, Један од Свете Тројице, није, у оквирима историјске реалности, родио од Духа Светога и Марије Дјеве. Временско рађање Вечнога и Надвременога Господа омогућује нама створенима, земнороднима, по бићу пролазнима, да будемо уздигнути у раван вечности, изнад времена и пролазности. У личности Господа Исуса Христа Син Божји је на Божић постао Син Човечји како бисмо ми, синови људски и кћери људске, у Цркви Његовој могли постати деца Божја, браћа и сестре међу собом.

Управо у томе се и састоји божићни позив Божји нама људима. Нашим благодарним и саборним ода-

О БОЖИЋУ 2005. ГОДИНЕ

живом на дар љубави Његове, на дар живота и спасења у Њему, остварује се и наше призивање и назначење, наш нови, хришћански начин постојања. У Њему је од искони био, јесте и биће истински живот, једини живот достојан да се зове светлост људима (ср. Јов. 1, 4). Христос као Живот и јесте „Светлост истинита која обасјава свакога човека” (Јов. 1, 9), Светлост велика која је Рођењем Његовим засјала онима који седе у области и сени смрти (Мат. 4, 16), Светлост спасења која просвећује незнабошце (Лук. 2, 30-32). Запажамо, дакле, да свети јеванђелисти Догађај Рођења Христовог и Његовог јављања свету по правилу описују као чудесни светлосни феномен. То уочавамо и у делима светих Отаца и Учитеља Цркве, као и у дивним божићним богослужбеним песмама. Навешћемо само два три примера. У беседи на Божић свети Јован Дамаскин каже: „Данас се рађа Син Божји Јединородни, Сјај славе Његове.” У божићном тропару Црква кличе: „Рождество Твоје, Христе Боже наш, засја свету светлошћу богопознања...” Слично у једној стихирци црквени песник пева: „Засјао си из Дјеве, Христе, духовно Сунце правде...”, а у другој још изразитије: „Светлост нас озари, Христе Боже, Доласком Твојим. Као Светлост од Светлости, као верни Одсјај Очев, сву си твар просветлио... Ти Који си заблестао из Дјеве, Боже, помилуј нас.”

Ова богонадахнута поезија у знаку Светлости није нимало случајна. Она нам открива дивну тајну Божића: у Исусу Христу Господ нас спасава (име Исус то и значи!), дарујући нам, као Исток с висине и Сунце правде, светлост богопознања и вечни богочовечни живот. О томе нам Он Сам говори: „Ово је живот вечни да познају тебе, јединога истинитога Бога, и кога си послао Исуса Христа” (Јов. 17, 3). Једном речју, у божићном Догађају открива се свету она вечна слава која иначе припада само на висини Божу и јавља се на земљи мир, а међу људима добра воља, како су и певали анђели Божји у ноћи Христовог Рођења и како и ми појемо сваке године на Божић.

Новорођени Христос је био Детенце мало, а притом и предвечни Бог, казује нам божићна литургијска песма. Да није Богочовек, не би био ни Спаситељ и Обновитељ свих и свега. Ово нарочито наглашавамо да бисмо вам скренули пажњу на све насртљивију делатност старих и нових секти, окултистичких група и парарелигијских покрета, чији самозвани проповедници и мисионари, некад отворено, а некад увијено, поричу ову основну божићну блавест Цркве. Као православни хришћани, ми поштујемо свачију савест и слободу, показујемо добру вољу и осећамо љубав и према онима који оспоравају нашу свету веру, једанпут предату светима (ср. Јуд. 3), али смо истовремено духовно будни и као зеницу ока чувамо светињу и славу Божју, чувамо спасоносну пуноћу вере коју су проповедали апостоли, свети Оци, мученици, исповедници, сабори Цркве, а којом су вековима живели –

и за њу, кад устреба, умирали – и наши часни преци.

Али наша верност Јеванђељу Христовом не значи да ми затварамо очи пред свим оним што је истински људско, аутентично или вредносно и у оном делу човечанства који се налази ван канонских граница Цркве, па и ван домаћих њене мисионарске проповеди. Јер, не постоји ништа свето, добро, лепо и истинито, – ма где да га сусретнемо, макар и делимично, – а да оно у некој мери не одражава богочовечански лик Јединога Светога, Доброг и Човекољубивога, Дивног у светима Својим, Сведока Верног и Истинитога, Исуса Христа, Господа нашега. Ко год живи по савести, чини добро, сведочи истину, брани правду и шири љубав, од Христа је примио ове дарове и Њему их враћа, уверава нас свети Владика Николај. У светлости овога знања, сагледајмо и ми, драга наша децо духовна, изазове и искушења нашега времена и свих нас у њему! Стојмо притом у вери, дишимо плућима наде и надањујемо се љубављу, у име Оца и Сина и Светога Духа, Бога Јединога!

Има ли за нас већег изазова и тежега кушања наше вере и савести од болног питања Косова и Метохије? Заиста нема! Али наш Свети Архијерејски Сабор гласно и часно је недавно формулисао став Цркве о њему. Овде ћемо само подсетити на то да нико нема право да државно-правни статус наше јужне покрајине мења једнострано, без сагласности свих народа који у Србији живе, па, дакле, и српског народа. Шта тек рећи о могућности некаквог „преговарачког процеса” уз претњу силом? Живот, мир, слобода, једнаки услови и иста права свима, очување српских православних светиња, несметан повратак прогнаницима и избеглицима, апсолутно поштовање европских вредности и међународног поретка, а пре свега Повеље Уједињених нација (коју, колико знамо, још нико није прогласио неважећом)... – све су то само неки од елемената и „стандарда” на путу истинског разрешења, у којем су сви на добитку, а нико на губитку. Још нешто, важно и битно: *коначни* статус не постоји овде на земљи, ни за кога и ни за шта, а нечије упоређивање наводног рађања нове државности на Косову и Метохији са Рођењем Христовим није фраза у служби албанског националног фетишизма него право правдато богоухуство.

Све вас позивамо, браћо и сестре, да својом топлим молитвом Богу и апеловањем на савест чланова организације које се баве људским правима допринесете да што пре буде ослобођен на правди Бога утамничени Блажењеји Архиепископ охридски г. Јован, да свештенство и верни народ Охридске Архиепископије, аутономне помесне Цркве под окриљем наше Патријаршије, што пре извојује слободу вере и савести, да престане последњи верски прогон у Европи са епицентром у Скопљу и да божићна светлост спасења и познања истине просветли ум и душу носиоцима погубног црквеног раскола у Републици Македонији, како би се јединству

православних верника радовали и небо и земља.

Српски народ у Републици Српској и читавој Босни и Херцеговини, такође изложен горким искушењима, позивамо на истрајност у вери и на путу добра и човечности, а све тамошње народе и заједнице на помирење, узајамно праштање и заједничке напоре за будућност. Државне власти Хрватске позивамо да, у име своје европске перспективе, обезбеде повратак изгнаним и избеглим Србима, а повратницима миран живот и безбедност. Такође их позивамо да пруже закониту заштиту свештенству, верницима и храмовима Српске Православне Цркве, који су поново изложени претњама и нападима, нарочито у Далмацији.

Поновићемо и на данашњи Празник позив православним хришћанима и свим људима добре воље у Црној Гори на братску слогу и на заједништво како међу собом тако и са свима, уз поновно подсећање на то да се спасење не налази ни у националној или државној посебности ни у партијским идеологијама него у духу саборног јединства и аутентичне глобалне цивилизације љубави, чији је извор управо Црква Христова. Позив на слогу и јединство односи се, наравно, и на сав наш верни народ, где год да живи. Посебно се обраћамо нашој духовној деци која живе у разним земљама широм света, са молбом да чувају своју веру и свој идентитет и да свугде и свагда буду од помоћи својој Цркви и своме народу, особито у данашњем тешком времену.

Једно од почасних имена Новорођенога Господа Христа било је и име *Емануил*. Оно значи *с нама Бог* (Мат. 1, 23). Ваистину, браћо и сестре, на Божић свим бићем знамо и осећамо да је с нама Бог! С нама је на Божић, с нама је увек и заувек! Будимо и ми са Њим, увек и заувек! Свима нам је потребно искрено покајање, очишћење, обраћење Богу отаца, духовна обнова, морални препород... Ако све то изостане, нећемо, нажалост, имати будућности, ни у временима која следе ни у вечности Царства Божјег. Само живот у Христу и у благодати Духа Светога представља алтернативу неморалу, изопачености, дроги, корупцији, криминалу, белој куги или греху чедоморства, свему што је грех и што доноси смрт, духовну и физичку. Но упркос свему што на нас наилази од људи, још чешиће од нас самих, а због свега што нам на Божић долази од Бога, радујмо се и ликујмо!

Уз молитвену жељу да нам Господ свима подари нову годину бољом и срећнијом но што беше протекла, призивамо на све вас благослов Његов и љубав Његову, честитајући вам Празник радосним божићним поздравом:

МИР БОЖИЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

ВАИСТИНУ СЕ РОДИ!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Божићу 2005. године.

Ваши молитвеници пред Богомладенцем Христом:

Архиепископ пењки,
Митрополит београдско-карловачки
и Патријарх српски ПАВЛЕ
са свим архијерејима СПЦ